

PRVE REGIONALNE SOKOLSKE UDRUGE U ISTOČNOJ HRVATSKOJ

Tekst: ŽELJKO IVELJIĆ

Prvi župski slet s natjecanjem održan je 19. i 20. rujna u Osijeku. Na njemu su sudjelovali Hrvatski sokoli iz Babine Grede, Dalja, Donjeg Miholjca, Đakova, Harkanovaca, gornjeg i donjeg Osijeka, Valpova, Vinkovaca i Vukovara

Naglim razvojem Hrvatskog sokolskog saveza krajem 1906. godine i velikim brojem društava, došlo je do nove reorganizacije. Skupština Saveza donijela je zaključak po kojem su se sva sokolska društva trebala udružiti u sokolske župe. Promijenjena su savezna pravila i uređena pravila župa, koja su se trebala formirati u većim mjestima gdje su bila najrazvijenija sokolska društva. Sva društva su razdijeljena u župe, koje su nazvane po povijesnim imenima.

U Pravilima se navodi: «Svrha je župe gojiti i promicati tjelovježbu, da se time podigne tjelesna i moralna snaga hrvatskog naroda i da se zблиže i uzajamno podupiru sokolska društva, koja su u Župu spojena.»

Prema pravilima Saveza, rad u župama svodio se na njegovanje i širenje tjelesnih vježbi, priređivanje sastanaka, predavanja i javnih vježbi, unapređivanje uzajamne veze društava udruženih u župu, pomoć društvima preko prednjaka i nadzornika, pomoć slabijim društvima, osnivanje novih društava i ostale poslove. Dužnost

Ante Pinterović iz Osijeka, starješina iz župe Strossmayerove

Miroslav Stržić, starješina župe Preradovićeve iz Bjelovara

svakog društva koje pripada župi bila je izabrati svoje predstavnike za skupštinu župe, sudjelovati kod javnih vježbi župe i priređivati svake godine barem jednu javnu vježbu, slati prednjake na obučavanje na župske prednjačke tečajeve, slati središnjem odboru izvještaj o svojem godišnjem djelovanju i plaćanje godišnje članarine.

Organizaciju župe vodila je glavna skupština župe, uz središnji odbor. Glavnoj skupštini pripadalo je rješavanje izvještaja prednjačkog zbora i revizora, određivanje godišnje članarine, izbor Središnjeg odbora, revizora računa, te donošenje pravila i tumačenje istih.

Župske poslove vodio je središnji odbor u koji ulaze starješinstva župe te starješine, tajnici i vođe župskih društava i njihovi zamjenici. Starješinstvo župe bilo je izvršni organ župe i sastojalo se od starješine, tajnika, blagajnika, vođe i njihovih zamjenika.

Tehničku stranu vodio je Župski prednjački zbor i Predsjedništvo. Prednjački zbor se sastojao od župskog vođe, njegovih zamjenika i svih članova prednjačkih zborova društava udruženih u župu. Zbor je odlučivao o načinu i opsegu javnih vježbi župe i župskih natjecanja, vježbama župskih i prednjačkih zborova, župskim prednjačkim tečajevima, te birao predsjedništvo zbora i odlučivao o drugim pitanjima tehničke naravi. Predsjedništvo se sastojalo od župskog vođe, njegovih zamjenika i četvorice izabраниh članova. Vodilo je brigu o arhivu, prednjačkim tečajevima, predlagalo način i opseg župskih javnih nastupa, te vodilo druge poslove iz područja prednjačkog zbora.

Prema starosnoj dobi članovi Hrvatskog sokola dijelili su se na pomladak (do 14 godina), muški i ženski naraštaj (od 15 do 18 godina) i članove i članice.

Sredinom 1907. godine osnovane su tri župe u istočnoj Hrvatskoj - Jelačićeva, Preradovićeve i Strossmayerova - koje

Hrvatski sokoli (Vinkovci 1907. g.)

Hrvatski seljački sokoli u Babinoj Gredi

su najprije provele svoju unutarnju organizaciju, te pod jedinstvenom upravom i tehničkim vodstvom promicale interese društava udruženih u župe.

Hrvatska sokolska župa Preradovićeve

Osnivanjem Hrvatske sokolske župe (HSŽ) Preradovićeve 19. lipnja 1907. sa sjedištem u Bjelovaru, dolazi do sve veće koncentracije i povezivanja društava unutar ove župe. O tome nam govori i svrha osnivanja: gojenje i promicanje tjelovježbe, zблиženje i uzajamno podupiranje sokolskih društava koje su u župu spojena te posredovanje između pojedinih društava i saveza.

U ovu župu bila su udružena društva iz Bjelovara, Daruvara, Đurđevca, Koprivnice, Križevaca, Pitomače, Sv. Ivana Žabno, Virovitice i Vrbovca. Za starješinu župe izabran je Miroslav Stržić, podstarješinu Javand, prvi tajnik postao je Gjipulo, blagajnik Kolesarić, a vođa Janko Janković, da bi ga naslijedio Ervin pl. Koskeny, te Vilko Mohorić.

Hrvatska sokolska župa Strossmayerova

Osnivanjem društava Hrvatskog sokola u sjeveroistočnoj Hrvatskoj stvoreni su uvjeti i potreba za osnivanjem krovne organizacije koja bi u ovom dijelu Hrvatske obavljala zajedničke poslove i predstavljanje u saveznom Hrvatskom sokolu.

Osnivačka skupština Hrvatske sokolske župe Stro-

Sokolski pomladak (Valpovo 1908. g.)

Vukovarske vježbačice

ssmayerove održana je 28. srpnja 1907. u Osijeku gdje su bila prisutna društva iz gornjeg i donjeg Osijeka, Vukovara, Vinkovaca, Đakova i Harkanovaca. Nova krovna organizacija nazvana je Hrvatska sokolska župa Strossmayerova. Prvi starješina župe je Ante Pinterović iz Osijeka, zamjenik starješine Levin Plemić iz Vinkovaca, vođa Ivan Krsto Dončević iz Osijeka te blagajnik Vrbiljančević. U revizorski odbor izabrani su: Stjepan Fabijančević iz Vukovara, Aurel Deszathy iz Valpova, Lujo Šimat iz Đakova, Antun Hrzić iz donjeg Osijeka te Müller iz Harkanovaca. Sva primljena društva bila su dužna u župsku blagajnu uplaćivati dva puta godišnje po 10 filira.

Nedugo nakon konstituiranja Hrvatske sokolske župe Strossmayerove, stupaju u ovu župu i druga osnovana društva. Ubrzo je, 18. kolovoza, u Donjem Miholjcu održana javna vježba, na kojoj su nastupila društva Hrvatskog sokola iz Harkanovaca, Valpova i Osijeka I. i II. Vježbale su se skupne vježbe, praške proste vježbe i sa štapovima te vježbe na preči. Tjedan dana nakon predstavljanja vježbača osnovano je i društvo Hrvatski sokol, čiji je prvi starješina postao Labovsky.

Hrvatska sokolska župa Jelačićeva

Razvojem većeg broja društava u Srijemu došlo je do pokretanja župe. Hrvatska sokolska župa Jelačićeva

Vježbačka trojka Hrvatskog sokola Đakovo

Sredinom 1907. godine osnovane su tri župe u istočnoj Hrvatskoj Jelačićeva, Preradovićeva i Strossmayerova, koje su najprije provele svoju unutarnju organizaciju, te pod jedinstvenom upravom i tehničkim vodstvom promicale interese društava udruženih u župe

osnovana je 22. rujna 1907. u Mitrovici radi gojenja i promicanja tjelovježbe, zblizjenja i uzajamnog podupiranja sokolskih društava koja su u župu spojena. Za starješinu župe bio je izabran Nikola Gamiršek, podstarješinu Josip Fuchs, tajnika Rudolf Gasparides blagajnika Julio Pajer, te vođu Franjo Čeliković i zamjenika vođe Vilim Vanek. Za sjedište župe izabrana je Mitrovica. Isti dan poslije podne je održana javna vježba na kojoj su nastupile mitrovačke sokolice u prostim vježbama i sa zastavicama. Nakon njih nastupili su odjeli rumskog i mitrovačkog društva na preči i ručama te u prostim vježbama.

Župa je obuhvaćala okružje donjega Srijema. U župu su od početka bila uključena društva iz Mitrovice, Rume i Iloka, te naknadno društvo iz Petrovaradina i Zemuna.

Hrvatska sokolska župa Ibrišimovićeva

U Požegi je društvo Hrvatski sokol priređivalo javne vježbe u Grabiku. Svojim radom, zalaganjem i postignutim uspjesima potakli su i druga mjesta u okruženju da po uzoru na njih osnivaju sokolska društva.

Svojom kvalitetom isticao se i Hrvatski sokol u Novoj Gradiški, koji je 2. kolovoza održao svoju javnu vježbu, na vježbalištu uz staru pivaru. Izvođene su proste vježbe III. praškog svesokolskog sleta, vježbe na preči, ručama, kozliču, a završna vježba bila je vježba skupine na ljestvama, u izvođenju svih vježbača.

Premda su razgovori o osnivanju župe započeti 1907. godine, nova Hrvatska sokolska župa „Ibrišimovićeva“ utemeljena je tek 29. prosinca 1907. u Požegi. Počinje djelovati 1908. godine, a pravila su odobrena 23. srpnja.

Od osnutka u župu se udružuju sokolska društva iz Broda, Pakraca, Požege, Sibirja te kasnije društva iz Košutarice, Pleternice i Nove Gradiške. U župi se od početka djelovanja pojavljuju mnogi problemi. Uslijed zastoja u radu župe iz nje je istupilo društvo iz Broda i pristupilo Strossmayerovoj župi.

I. slet župe Strossmayer u Osijeku

Hrvatska sokolska župa Strossmayer brojila je u siječnju devet društava: 59 utemeljitelja, 495 izvršnih i 847 podupirućih članova, što znači ukupno 1401 član. Župski porez za ovu godinu bio je određen godišnje 50 filira za svakog člana, a ne kao u prošloj godini kad je iznosio 20 filira za svakog izvršnog člana.

Prvi „Hrvatski seljački sokol“ u Babinoj Gredi osnovan je 19. travnja, a 14. lipnja osnovan je „Hrvatski sokol“ u Dalju. Oba su, uz Srpski soko iz Osijeka, primljena u župu.

Prvi župski slet s natjecanjem održan je 19. i 20. rujna u Osijeku. Na njemu su sudjelovali Hrvatski sokoli iz Babine Grede, Dalja, Donjeg Miholjca, Đakova, Harkanovaca, gornjeg i donjeg Osijeka, Valpova, Vinkovaca i Vukovara.

Cijeli je grad bio ovjenčan trobojnicama, izlozi urešeni slikama Strossmayera i sokolskim znamenjem. Znajući da su sokoli čestiti i poštenu rodoljubi, pozdravilo ih je osječko građanstvo kao pionire predstavnike hrvatskog naroda. Sazvana prijateljska večer prvog dana, razvila se u sokolski komers (svečana zabava).

Natjecanje se održavalo u odjelima i pojedinačno u odjelima (natjecatelj pojedinac). Natjecalo se u višem i nižem razdjelu (razredu): na preči, ručama, konju u šir s hvataljkama, konju u duž bez hvataljki, skoku u vis, prostim vježbama i ponašanju. Odvijalo se i natjecanje slobodnog razdjela u skoku u vis i daljinu, bijegu, prostim vježbama, bacanju kocke, dizanju utega i ponašanju. Drugoga dana održavale su se sletske vježbe i natjecanja.

U nižem razdjelu natjecalo se 7 odjela i 54 pojedinca, dok se u slobodnom razdjelu natjecalo 9 odjela. Proste vježbe izvodilo je oko 170 vježbača. Poslije prostih vježbi vježbalo je 20 odjela na spravama. Istakli su se i ženski odjeli iz Osijeka i Vukovara u vježbama s vrlo tankim obručima i čunjevima. Tribina za gledatelje je bila jednostavna, ukrašena zelenilom i zastavama.

LITERATURA:

Hrvatski sokol glasilo Hrvatskog sokolskog saveza, Zagreb, 1907. i 1908

Hrvatski Sokolski Kalendar za god. 1911., Savez Hrvatskih sokolskih društava, Zagreb, 1907.

Prof. mr. Živko Radan, Zbirka pravila gimnastičkih i sportskih organizacija od 1861 do 1914. u Arhivu Hrvatske, Povijest sporta 16/1973.

Željko Iveljić, Sto godina gimnastike u Vinkovcima, Vinkovci, 2007.

Željko Iveljić, Tjelovježbene udruge istočne Hrvatske do 1929. godine, Vinkovci 1912.

Izvještaj o radu Hrvatske sokolske župe Strossmayer 1907.-1908., Osijek, 1909.